

An aerial photograph of a coastal town and harbor. In the foreground, there's a grassy hill with some trees and a small wooden structure. Below it, a railway track runs horizontally. To the right of the tracks is a large white building with a dark roof, and further right is a modern multi-story apartment building. The harbor is in the center, with several piers and a large ship docked. The water is a deep blue. In the background, there's a town with red-roofed houses and a large industrial area with cranes and ships. The sky is clear and blue.

**Velkommen
til budsjett-
seminar
11. juni 25**

Agenda

- Rammesaken og status Larvik, ved Marit
 - bakgrunnstall fra organisasjonen
 - styring og effektivitet
 - demografi
- Statsbudsjettet, kommuneproposisjonen og rammesaken, ved Atle

**Bakgrunnstall fra
organisasjonen**

Fakta om oss

Årsverk - omstilling

Utvikling årsverk:

- Antall årsverk pr 01.01.24 = 3934
- Antall årsverk pr 26.05.25 = 3752
- Reduksjon årsverk = **182**

- Antall ansatte pr 26.05.25 = 3170
- Antall ansatte pr 26.05.24 = 3260
- Reduksjon antall ansatte = 90

Totalt 98 stillinger redusert/inndratt:

Inkluderer nedbemanning, inndratte vakanser og lengre permisjoner uten vikar.

**Hvor god
styring har vi?**

Om effektivitet,
kvalitet og
økonomi

Tabell 13: Kommuneindeksen 2024, kommuner med mer enn 45.000 innbyggere, datagrunnlag 2023.

Kommune	Rang best styrt	Rang kostnad	Rang kvalitet	Rang finans
3804 Sandefjord	5	18	44	36
1108 Sandnes	17	33	41	78
4204 Kristiansand	27	8	128	128
3020 Nordre Follo	28	14	26	152
3805 Larvik	37	15	61	168
3030 Lillestrøm	41	13	133	156
3024 Bærum	49	143	116	63
3014 Indre Østfold	51	34	165	130
3807 Skien	56	77	160	102
5001 Trondheim - Tråante	58	76	55	135
3025 Asker	59	91	50	124
1103 Stavanger	61	131	49	90
3003 Sarpsborg	62	44	77	176
3005 Drammen	80	25	141	205
3004 Fredrikstad	93	52	76	217
3029 Lørenskog	99	4	51	306
3803 Tønsberg	103	42	88	237
1507 Ålesund	107	37	211	212
4601 Bergen	115	119	210	132
3002 Moss	131	88	190	194
4203 Arendal	135	72	69	252
0301 Oslo	157	191	28	155
1804 Bodø	168	145	110	222
5401 Tromsø	273	182	97	321

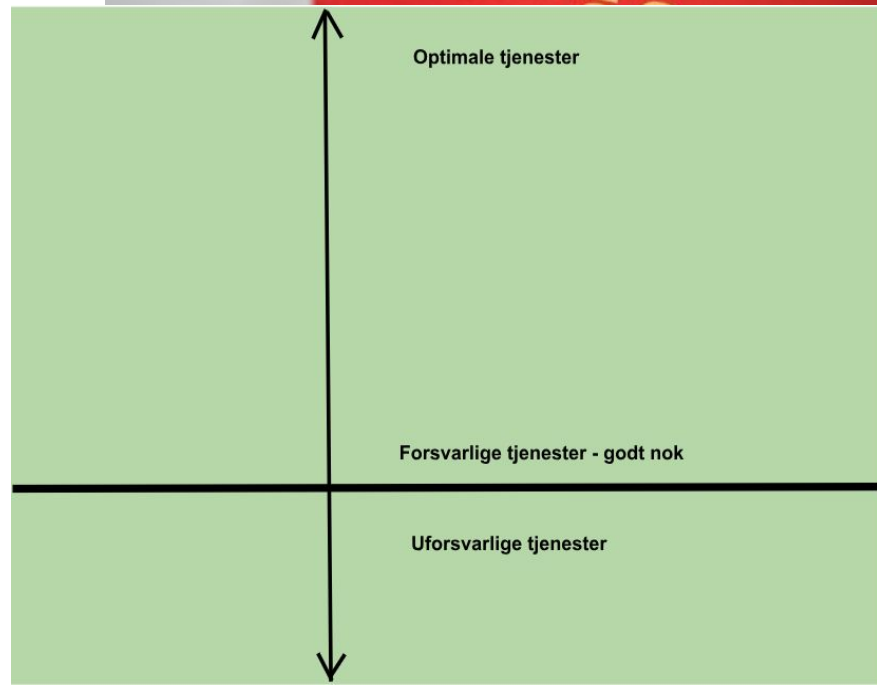
Om effektivitet og økonomi!

- Larvik kommune hadde et utgiftsbehov som var 1,7 % høyere enn landssnittet i 2024
 - statens estimater i Grønt hefte på kommuners antatte kostnader til lovpålagte tjenester
- Samtidig har vi en ressursbruk (utgiftsnivå) som ligger langt under landssnittet for de aller fleste tjenestene
- Dette alene tilsier at Larvik kommune er effektivt drevet i forhold til gjennomsnittskommunen i Norge
- Larviks høye gjeld er en betydelig belastning på budsjettet. En rekke større investeringer fremover kan gjøre dette til en enda større økonomisk utfordring
 - vi må investere smart og rimelig for å få dette til å gå ihop
- Realisere de vedtatte innsparingene
- Utfordring allerede i kommende strategidokument: vri budsjettene til de som blir flere fra de som blir færre

Kommunens handlingsrom

- Forsvarlighetskravet - en rettslig standard
- Hva er godt nok? Hva er forsvarlige tjenester
- Løse oppdraget sammen - utfordre nettverk/pårørende/nærmiljø/samfunn
- Løse oppdraget på andre måter, som f eks teknologi
- Positivt fokus - endringer er bra! Fra omstilling til utvikling.
- Forventningsgapet - CRPD

Demografi

Endring i
demografi og
kostnader

Demografi

	2025	2026	2027	2028	2029	Endring antall	Endring %
0-åringar	392	391	397	403	408	16	4,1%
Barnehage(1-5år)	2 206	2 111	2 139	2 092	2 122	-84	-3,8%
Grunnskole(6-15år)	5 332	5 363	5 221	5 181	5 101	-231	-4,3%
Videregående(16-19år)	2 372	2 332	2 332	2 338	2 278	-94	-4,0%
Voksne(20-66år)	28 370	28 573	28 618	28 631	28 676	306	1,1%
Eldre(67-79år)	7 344	7 481	7 491	7 522	7 572	228	3,1%
Eldre(80-89år)	2 325	2 484	2 699	2 871	3 023	698	30,0%
Eldre(90årogeldre)	529	502	509	540	575	46	8,7%
Total	48 870	49 237	49 406	49 578	49 755	885	1,8%

Tabell. Befolkningsfremskrivning 2025-2029. Antall og endring i prosent.

Demografi

Tall i hele tusen	2026	2027	2028	2029	Totalt
0-åringar	-97	581	581	484	1 550
Barnehage(1-5år)	-26 559	6 328	-14 497	7 426	-27 301
Grunnskole(6-15år)	5 980	-27 392	-7 716	-15 432	-44 561
Videregående(16-19år)	-1 084	-73	266	-1 609	-2 500
Voksne(20-66år)	4 774	1 448	668	1 336	8 226
Eldre(67-79år)	9 147	668	2 070	3 338	15 223
Eldre(80-89år)	35 208	47 608	38 086	33 658	154 560
Eldre(90årogeldre)	-12 454	3 229	14 299	16 144	21 218
Total	14 914	32 396	33 759	45 346	126 415

Tabell. Demografikostnader beregnet for perioden 2026-2029. Tall i hele tusen.

Demografi

	Larvik	Tønsberg	Sandefjord	Porsgrunn	Arendal	Sarpsborg	Skien	Kostragruppe 11
Grunnskole	16 953	18 497	18 127	17 913	19 090	17 701	17 821	17 719
Pleie og omsorg	22 991	28 192	26 057	26 130	27 436	25 778	27 767	26 386
Barnevern	2 656	2 734	1 907	3 048	1 861	4 225	2 647	2 681
Barnehage	10 089	10 779	10 682	11 092	10 993	10 321	10 791	10 630
Kommunehelse	4 731	4 027	3 677	4 715	4 606	3 875	4 470	4 427
Sosiale tjenester	3 851	4 089	3 707	3 542	4 217	3 736	3 699	4 061
Kultur og idrett	2 457	2 609	2 368	3 262	2 696	2 476	3 081	2 742
Plan, kulturminner, natur og nærmiljø	1 116	1 144	928	958	890	934	990	1 009
Adm, styring og fellesutgifter	4 409	3 254	4 529	4 766	5 069	5 810	5 797	4 991
Andre områder	3 075	2 030	2 838	5 513	4 159	2 794	4 042	3 383
Brann og ulykkesvern	939	887	777	1 443	1 253	940	953	1 044
Kommunale boliger	160	27	278	753	239	634	71	345
Samferdsel	1 291	788	865	2 178	1 406	640	1 946	1 190
Næringsforv. og konsesjonskraft	-207	-437	189	79	501	-90	359	19
Landbruk	95	173	119	414	140	99	153	154
Kirke	797	592	610	646	620	571	560	631
Totalt	72 328	77 354	74 821	80 939	81 016	77 650	81 104	78 028

Tabell: Netto driftsutgifter per innbygger fordelt på ulike tjenesteområder, 2024. Ulike sammenligningskommuner. Tall i hele kroner.

Larvik
kommune

Status økonomi, RNB, kommuneproposisjonen og rammesak 2026-2029

Status fire finansielle styringsmål pr 31.12.2024

- **Handlingsregel lånegjeld:** vekst kjernegjeld < vekst frie inntekter.
Minst 15 % egenfinansiering.
Resultat 2024: vekst i kjernegjeld var 1,9 prosentenheter lavere enn vekst i frie inntekter.

- **Netto driftsresultat** skal være på minimum 1,5 % i 2024.
Resultat 2024: 1,9 %.

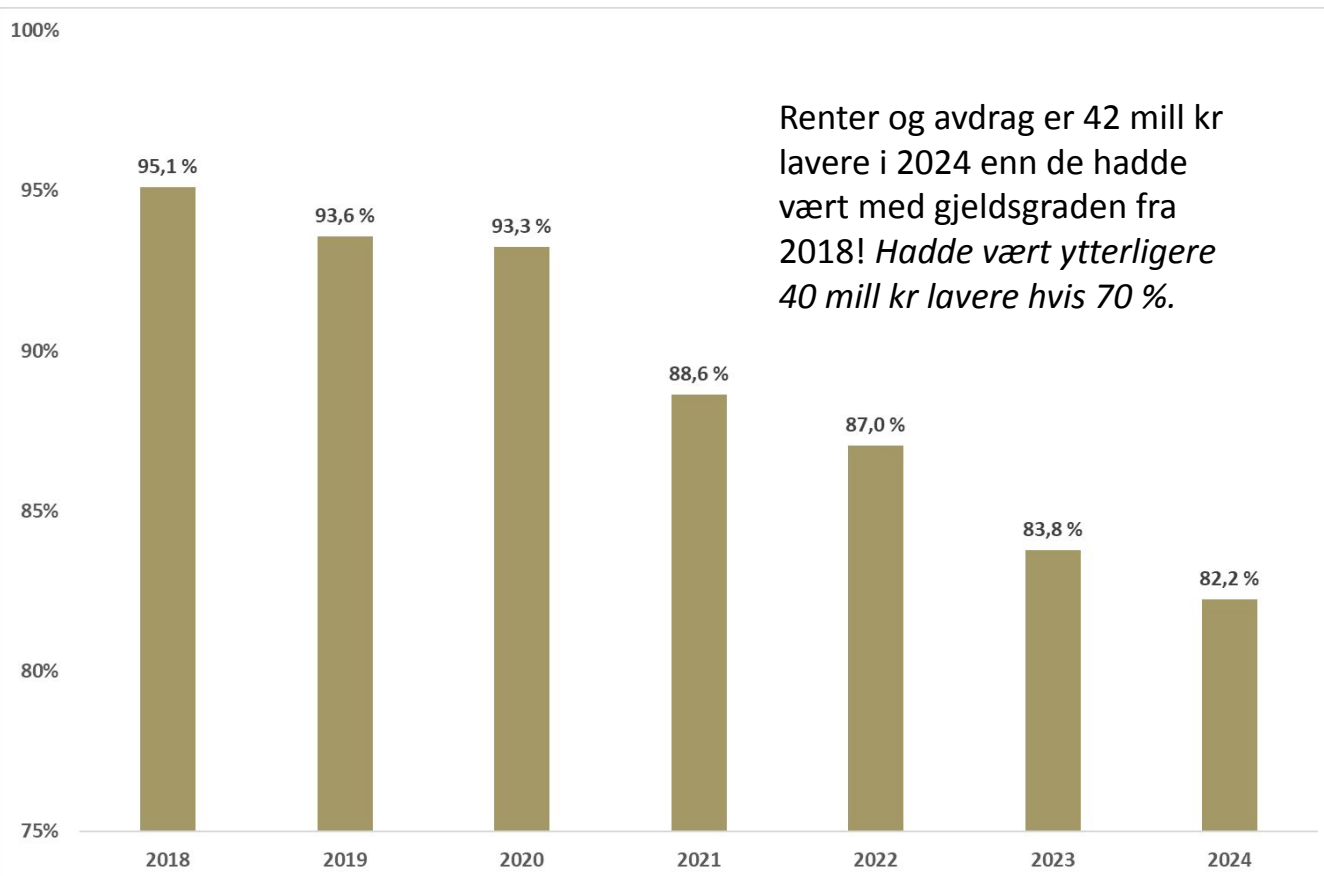
- **Disposisjonsfond:** den frie delen skal være på minst 5 % av driftsinntektene.
Resultat 2024: 5,3 %.

- **Kjernegjeld** skal på sikt ikke utgjøre mer enn 70 % av de frie inntektene.
Resultat 2024: 82,2 % (sjette året på rad med nedgang).

Kjernegjeldsgrad 2018-2024

Disposisjonsfond - fri del

- Detaljert oversikt i Note 5 i Årsregnskapet
- Disposisjonsfond - disponibelt (“fri del”) pr 2024: 258 mill kr (5,3 % av driftsinntekter)
- Netto driftsresultat settes automatisk av til disposisjonsfondet ved årsavslutningen
 - men, kommunedirektøren foreslår noen avsetninger i 1. rapportering 2025
 - hvis vedtatt faller den frie delen 4,8 % (lavere enn styringsmålet)

Rammesaken - bakgrunn

- Kommuneplanens samfunnsdel fastsetter kommunens overordnede mål for samfunnsutviklingen i Larvik kommune.
- Strategidokumentet er handlingsplanen for kommuneplanens samfunnsdel. Prioriteringer i Strategidokumentet følger opp den overordnede visjonen og målsettingene som er vedtatt i samfunnsdelen.
- **I rammesaken vektlegges kommunens økonomiske rammer** og hvordan endringer inneværende år og fremover kan påvirke rammene i det kommende strategidokumentet.
 - en første indikasjon på hvilke budsjettammer vi må forholde oss til i kommende strategidokument

Revidert nasjonalbudsjett (RNB) 2025

- Skatteanslaget knyttet til skatt på inntekt og formue nærmest uendret
- Ikke lagt inn økte overføringer til kommunene som følge av endrede estimater på lønnsvekst og prisvekst
 - Anslaget for kommunal deflator i RNB på 3,9 % er noe lavere enn statsbudsjettet (4,1 %)
 - Lønnsvekst: nedgang fra 4,5 % i statsbudsjettet til 4,4 % i RNB
 - Prisvekst: reduksjon fra 3,5 % i statsbudsjettet til 3,3 % i RNB
- Basert på dette mener regjeringen at dette medfører "...en styrking av kommunesektorens inntektsrammer på om lag 0,4 mrd kr."
 - ca 3,5 mill kr for Larvik
 - OBS!! kun en prognose (ikke penger inn) og f eks renta er 0.57 prosentenheter høyere enn budsjettert

Kommuneproposisjonen 2026 (mrd kr)

	Kommunesektor	Kommuner	Fylkeskommuner
Vekst i frie inntekter	4,2-4,9	3,2-3,8	1,0-1,1
Demografi	2,9	2,1	0,8
Handlingsrom utover demografi	1,3-2,0	1,1-1,7	0,2-0,3
Handlingsrom i pst. av det totale handlingsrommet		85 %	15 %

Kilde: Telemarksforskning

- Realvekst i frie inntekter på 3,2 - 3,8 mrd kr for kommunene
- Demografikostnader anslås til 2,1 mrd kr for kommunene
- “Økt handlingsrom” for Larvik kommune på 9,6 - 14,9 mill kr
 - marginalt = ingen realvekst

Rammer for økonomiplanen

- Driftsrammer fastsettes av:
 - gjeldende økonomiplan
 - +/- nye vedtak
 - +/- forbruk vs budsjett ved inngangen til strategidokumentet
- Driftskostnader og investeringer begrenses av kommunens 4 finansielle styringsmål (økonomisk balanse mellom inntekter og utgifter)
 - Prosentvis vekst i lånegjeld < prosentvis vekst i driftsinntekter
 - Resultatgrad (netto driftsresultat/driftsinntekter) minimum 0,5 %
 - Frie delen av disposisjonsfondet > 5 % av driftsinntekter
 - Kjernegjelden skal reduseres mot 70 % av frie inntekter

Gjeldende økonomiplan

- Snitt resultatgrad: 1,2 % (mot 1,5 % langsiktig vedtatt styringsmål)
- Solid budsjettert resultatgrad i 2026, men faller drastisk deretter
- 2027: nye sykehjemsplasser (83 mill kr)

	2026	2027	2028	2029*
Sum driftsinntekter	-4 819 036	-4855 487	-4 892 273	-4 929 338
Netto driftsresultat	-104 358	-36 935	-44 324	-44 660
Netto driftsresultat %	2,2 %	0,8 %	0,9 %	0,9 %

Prognose driftsbudsjettet pr 30. april 2025

- Merforbruket og prognoser for året er nærmere omtalt i 1. rapportering 2025
 - HM (23 mill kr), OK (8 mill kr), ET (13 mill kr)

Beløp i 1000 kr

Titlak	2025	2026	2027	2028	2029
Merforbruk i tjenesteproduksjonen	45 310	49 110	49 110	49 110	49 110
Økte minimumsavdrag lånegjeld	1 700	1 700	1 700	1 700	1 700
RNB 2025	-13 338				
Reduserte renteutgifter 2025	-5 380				
Sum anslag økte kostnader ift vedtatt økonomiplan hvis merforbruket forblir uendret	28 292	50 810	50 810	50 810	50 810

Netto driftsresultat med merforbruk

- Med merforbruk og alt annet uendret: netto driftsresultat blir på snitt negativt (-0,1 %) i 2026-2029 - dette må løses i det kommende strategidokumentet

Utfordringer, tall i mill kr	2026	2027	2028	2029
Estimert fart merforbruk for 2026	49 100	49 100	49 100	49 100
Økte minimumsavdrag	1 700	1 700	1 700	1 700
Sum utfordringer 2026-2029	50 800	50 800	50 800	50 800
Netto driftsresultat inkludert utfordringer	-53 558	13 865	6 476	6 476
Netto driftsresultat %	1,11 %	-0,29 %	-0,13 %	-0,13 %

Noen økonomiske faktorer som må håndteres strategidokument 2026-2029

- lav resultatgrad
- fortsatt høye renter?
- realisere vedtatte innsparinger
- en minkende fri del av disposisjonsfondet kombinert med store planlagte og vedtatte investeringer og oppgraderinger - vil kreve tøffe prioriteringer for å overholde handlingsregelen
 - må brukes til egenfinansiering av investeringer
- hvordan vil det gå med POF? Vi er avhengige av god og positiv avkastning i år og fremover for å fylle på disposisjonsfondet.
- vri budsjetter mot virksomheter hvor tjenestebehovet sannsynligvis øker fremover
- Høye VAR-investeringer fremover - gebyrer øker kraftig

Status pr i dag

- Ingen drahjelp fra kommuneproposisjonen
- Prognose pr april: stort merforbruk estimert for året
 - understreker viktigheten av å reversere merforbruket
- Like stramme rammer ved inngangen til årets strategidokument som i fjor
 - men føles ut som vi har bedre kontroll
- Ikke veldig realistisk å oppnå en budsjettert resultatgrad på 1,5 % i kommende strategidokument
 - vanskelig å budsjettere med en resultatgrad som ligger høyere enn i gjeldende strategidokument
 - Kommunedirektørens forslag: 0,5 %
- Alle fire finansielle styringsmål kan bli utfordret i 2026-2029 (hovedsakelig grunnet lav resultatmargin)
- **Ikke rom for nye satsinger/ kostnadsøkninger uten at noe annet utgår - prioritere og omprioritere**

Takk for i kveld!